

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОРОДНО-СОРТОВОГО СКЛАДУ ПЛОДІВ, ЯК ОДНОГО ІЗ ЧИННИКІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ САДІВНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одношевна О.О.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний рівень виробництва плодів і ягід в Україні дуже низький у порівнянні з країнами, де розвинута галузь садівництва, не дивлячись на досить сприятливі умови для її розвитку. Кон'юнктура ринку садівницької продукції, як свідчить світовий досвід, постійно змінюється. Тому й технології її виробництва мають бути максимально еластичними, що, зокрема реалізується через скорочення тривалості загальної ротації насаджень і прискорення сортооновлення насаджень

Ключові слова: садівництво, продуктивне використання, виробництво, оптимізація, ефективність.

Постановка проблеми. Оцінюючи важливість включення якнайповнішого різновиду плодоягідної продукції у раціон харчування людини, відзначимо його невід'ємну роль у повноцінності харчування. Провівши аналіз, було з'ясовано, що тенденція до збалансованого харчування, не виключенням чого є свіжі фрукти спостерігається протягом останніх десятиріч. Даний факт пояснюється не тільки естетичними перевагами, а і особливими лікувально-профілактичними властивостями. В зв'язку з цим, розширення обсягів виробництва продукції садівництва є не відмінною садівництва відіграє процес налагодження усесторонньої інтенсифікації виробництва плодів. В першу чергу, необхідно налагодити якість технологічних розробок, що супроводжується ступенем спрощення у використанні та рівнем доступності для пересічного сільськогосподарського товаровиробника. Адже, процес екстенсивного виробництва, що мав місце декілька десятиріч тому, за якого відбувається розширення сільськогосподарських угідь під насадженнями, довів свою неефективність та невідповідність сучасним європейським вимогам процесу виробництва та якості продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши аналіз розвитку світового садівництва, було з'ясовано, що саме інтенсивний сад на слаборослих підщепках є найбільш ефективним типом промислового саду. Так, на думку Васюти В.М., Слаборослі клонові підвої дозволяють вирощувати повноцінні насадження із низьким рівнем затрат на одиницю отриманої продукції високої якості. Отже, на сучасному етапі розвитку сільського господарства в усіх країнах світу, перехід на вирощування інтенсивних садів забезпечує швидке повернення капітальних вкладень, високу продуктивність праці, низьку собівартість продукції з високою якістю та конкурентоздатністю вирощених плодів [1].

В той час як, Грицай С.О. вважає, що найбільш важливим елементом розробки системи вирощування інтенсивного саду вважаємо роботу над розробкою конструкцій, підбору саджанців, які найбільш точно відповідають вимогам інтенсивного саду, а також екологічним вимогам у різних регіонах [2].

На думку Єрмакова О.Ю. також необхідний підбір посадкового матеріалу, який би забезпечував ранній і стабільний вступ у товарне плодоношення, був безвірусним, а також сумісним із загальною технологією вирощування саду, що забезпечувало б швидке дозрівання нових плодів. Необхідно врахувати фактор продуктивності насаджень, що передбачає оптимальну відстань від одного насадження до іншого. За для цього необхідно вчасно проводити процедури обрізки дерев, що, в свою чергу, забезпечує нарощування обсягів врожайності, регулярності плодоношення і якості отриманої продукції.

Впровадження саме вище наведених рекомендацій у виробничий процес, дасть змогу сільськогосподарським товаровиробникам отримувати більш високі врожаї готової продукції, вищої якості, яка б відповідала сучасним ринковим вимогам, як на вітчизняному, так і на закордонному ринках. Адже технологія вирощування саме інтенсивного саду є найбільш сучасною та вигідною для розвитку галузі садівництва на сьогодні адже їх вирощування – це не тільки вигідне капіталовкладення для садівників, а і великий внесок у здоровий та збалансований раціон харчування людини [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Спираючись на думку вітчизняних науковців в галузі виробництва продукції садівництва, зазначимо, що дана тематика висвітлена не в повному обсязі і має ряд аспектів необхідних для подальшого аналізу. Адже оптимізація породно – сортового складу плодоягідної продукції дасть можливість раціонального використання ресурсного потенціалу та підвищення кінцевого прибутку від її реалізації.

Мета статті. На основі вище зазначеного матеріалу, зазначимо, що метою написання даної роботи є дослідження реалій та перспектив оптимізації породно-сортового складу плодово-ягідної галузі, а також аналіз її особливостей як передумови покращення стану вітчизняного сільського господарства. Всебічне врахування цих особливостей є неодмінною умовою ефективного влаштування і ведення садівницького виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом Україна є серйозним гравцем на європейському ринку яблук і до того ж має дуже вигідне географічне розташування. Річний обсяг виробництва яблук в Україні складає близько 700 тис. тонн, в числі яких кількість високоякісних яблук для свіжого споживання складає лише 250 тис. тонн. Потреби внутрішнього ринку майже в два рази перевищують ту кількість, що в даний час забезпечується за рахунок імпорту яблук, левову частку якого постачають Польща та Молдова. Таким чином, європейські садівники бачать в Україні ринок для реалізації своєї продукції. Але попри все Україна має оптимальні кліматичні умови для вирощування яблук на всій території країни, а в південних її районах можна вирощувати навіть сорти з довгим періодом вегетації. Оцінюючи річне споживання яблук в Україні становить в середньому 15 кг на людину, але тенденція неухильно зростає. Експерти прогнозують, що найближчим часом цей показник досягне європейського рівня 23 кг/рік на людину, що впливатиме на подальше збільшення попиту яблук на внутрішньому ринку. Особливо дана тенденція стосується жителів великих промислових міст України, де зосереджена найбільша

кількість індустріальних «гігантів», що в підсумку впливає на отримання шкідливого впливу на здоров'я людини від навколишнього середовища. Зазначимо, що яскравим прикладом даного твердження є жителі Дніпропетровського регіону, адже саме правильне та насичене свіжими фруктами харчування забезпечує захист організму людини від шкідливих викидів.

Детальний аналіз виробничого процесу більшості сучасних садівничих підприємств, зазначимо, перевага віддається технології вирощування саме інтенсивного саду, що складається з визначеного ряду елементів, відсутність або недостатньо надійне функціонування одного з них може призвести до значного зниження економічної ефективності. Зазначимо, що на підприємстві віддається перевага застосуванню оздоровлених дворічних саджанців з однорічною кроною («кніп-баум»). Адже тільки такий посадковий матеріал за умов дотримання низки вимог забезпечує одержання врожаю вже в рік посадки і, відповідно, швидке повернення вкладених коштів. Досліджуючи різновид сортів яблук, підкреслимо широкий асортимент, тобто більшість видів яблук, які користуються високим попитом серед споживачів можна придбати у торговельних точках сільськогосподарських підприємств, які спеціалізуються на їх вирощуванні. Для більш детального аналізу, вважаємо за необхідне представити класифікаційні відмінності в асортименті вирощених яблук. Поряд з цим необхідно врахувати терміни збору врожаю для кожного із представлених сортів, а також терміни і умови зберігання готової продукції (табл. 1).

Спираючись на дані таблиці 1, підкреслимо, за сучасною основою розподілу породно-сортового складу яблук мають місце 3 головні класифікаційні відмінності. Даний факт стосується процесу збору врожаю, за допомогою чого сорти яблук поділено на три категорії: осінні, зимові і пізно зимові, що характеризується, в першу чергу термінами зберігання та реалізації продукції. Відмітимо, що процес збору і зберігання врожаю чітко розподілений на визначені етапи, що допомагає зосередити необхідну кількість камер для зберігання відповідно до кількості валового збору, температурного режиму, тобто правильного режиму зберігання для окремого сорту яблук згідно його характеристики. а також відповідно до термінів зберігання сорту.

Провівши детальний представлених сортів («Гала», «Еліза», «Глостер», «Чемпіон», «Рубін Стар», «Джонаголд», «Декоста», «Джонаголд Декоста», «Голден Делішес»), робимо висновок, що всі вони відрізняються винятковими смаковими особливостями, споживання яких у свіжому вигляді забезпечує організм людини високим вітамінним комплексом, який є обов'язковим особливо у осінньо-зимовий період.

В той же час, відзначимо високу економічну ефективність, адже всі представлені сорти були вирощені в умовах інтенсивного саду, що дає можливість отримувати врожай вже в 1-2 рік посадки. Але для виявлення найбільш ефективного, з точки зору вирощування та реалізації, сорту, тобто із оптимальною кількістю понесених затрат ресурсного потенціалу та отриманих результатів, проведено аналіз структури зміни обсягів виручки від реалізації залежно від реалізаційного періоду. Результати якого свідчать, що реалізація кожного із зазначених сортів впливає на рівень виручки підприємства залежно від реалізаційного періоду. Адже саме ретельний аналіз ефективності виробництва того чи іншого сорту яблук дає можливість отримувати найповніший масив інформації щодо співвідношення рівня обсягу зібраного врожаю із кількістю та ціною реалізації останнього. Враховуючи всі ці особливості, товаровиробники мають можливість оптимізувати обсяг затраченого ресурсного потенціалу на посадку, догляд та збір врожаю та обрати для вирощування найбільш прибуткові сорти, з точки зору часу посадки саду і збору готової продукції, рівня його урожайності та попиту, що, в свою чергу впливає на майбутнє встановлений рівень ціни продажу продукції за кілограм. Провівши ретельний аналіз, було встановлено, що найбільш прибутковими сортами яблук відповідно до обсягів виручки в більшості господарств на сьогодні є наступні: «Голден Делішес», «Джонаголд», «Фуджи», «Рубін Стар», «Чемпіон» та «Ренет Симиренко». В той же час, доречно відмітити, що хоч від реалізації «Елізи» та «Глостеру» обсяг виручки невисокий, але необхідно врахувати той факт, що дані сорти мають високу урожайність, адже в середньому при площі насаджень 2,03 га господарство може зібрати 77,1 і 72,7 тонн відповідно. Після проведення ретельного групування основних економічних показників представлених сортів можемо зробити попередні висновки, що, так званий, «хіт продажів», як і в попередні роки, так і на сьогодні залишаються «Гол-

Таблиця 1

Класифікаційні відмінності породно-сортового складу яблук*

Найменування сорту	Терміни збору	Терміни зберігання
Осінні		
Гала	III декада серпня – I декада вересня	Відразу після збору врожаю продукція безпосередньо передається на реалізація без подальшого зберігання
Зимові		
Еліза	II-III декада вересня – I декада жовтня	Після збору врожаю продукція зберігається у холодильнику щонайменше до кінця вересня і тільки потім поступово передається на реалізацію. Термін реалізації зазначених сортів може сягати до кінця січня.
Глостер		
Чемпіон		
Рубін Стар		
Джонаголд		
Декоста		
Пізно зимові		
Голден Делішес	I декада жовтня – II декада жовтня	Після збору врожаю продукція зберігається у холодильнику щонайменше до кінця вересня і тільки потім поступово передається на реалізацію. Термін реалізації може сягати до кінця березня – початку квітня.
Айдаред		
Бребурн		
Фуджи		
Ренет Симиренко		

*Складено автором за даними ТОВ «Придніпровський» Нікопольського району Дніпропетровської області

ден Делишес», «Джонаголд» та «Ренет Симиренко». Оскільки дані сорти яблук займають найбільший розмір площі саду, то має місце висока врожай і високий рівень виручки від реалізації.

Отже, при оптимізації породно-сортового складу яблуні садівничими підприємствами, як однієї з передумов підвищення кінцевого прибутку, пропонуємо звернути увагу на ті сорти, які при мінімально зайнятій площі дають максимальні врожаї, що позитивно впливає на загальний обсяг виручки від реалізації. Провівши детальний аналіз породно-сортового складу яблук на базі одного із господарств, які спеціалізуються на виробництві плодоягідної продукції, пропонуємо виокремити такий вид, як «Фуджи», який останнім часом, як показує метод моніторингу, користується високим попитом у споживачів. Зазначимо, що плоди даного сорту володіють винятковими смаковими властивостями, високою соковитістю, особливо при зберіганні врожаю у холодильних камерах із РГС, адже сам цей спосіб утримання збагачує плоди додатковою кількістю CO₂, що допомагає зберегти початкову якість смаку яблук включно до травня місяця. Ще однією незаперечною перевагою сорту «Фуджи» є гарний «товарний» вигляд, який додатково ще і зовні підкреслює його високі смакові властивості, тим самим привертаючи увагу споживача, стимулюючи його до подальшої купівлі, причому за більш високою ціною ніж інші сорти. Оскільки саме ці яблука реалізуються до травня включно, що і пояснює його високу порівняно з іншими сортами, ціну реалізації за 1 кілограм, а саме 8-9 грн./кг.

Отже, підвищення ефективності вирощування

яблук вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами можливе за рахунок розширення площі насаджень ефективного сорту, який дає максимальний прибуток. В той же час, враховуючи повну зайнятість площі садів іншими сортами, а як зазначалося вище, вагоме скорочення асортименту останніх може негативно вплинути на подальший виробничий процес, вважаємо оптимальним варіантом розширити площу насаджень «Фуджи» за рахунок використання неефективного сорту, наприклад такого, як «Бребуρν». Так, відразу після повної окупності капітальних вкладень, садівничє підприємство може отримувати 3% додаткового прибутку не розширюючи при цьому свої сільськогосподарські угіддя.

Висновки і пропозиції. Запропоновано оптимізаційну модель заміщення посадки менш ефективного, з точки зору всіх економічних показників, сорту, на більш ефективний. В даному контексті врахована повна сукупність понесених затрат на купівлю садивного матеріалу, посадку та догляд за садом, а також оплата праці працівникам саду. Розрахована порівняльна характеристика економічного ефекту від виробництва двох сортів, розрахований додатковий прибуток за умови заміщення сортів. Детально представлені терміни між закладкою нового саду та отриманням першого врожаю. Представлена пропорційна залежність кількості отриманого врожаю від року, коли був закладений сад. Отже, враховано всі необхідні особливості та визначено, що додатковий прибуток складатиме майже 600 тис. грн., а саме 2,7% загалом по підприємству. Термін окупності даного інвестиційного проекту складатиме 2,9 років.

Список літератури:

1. Васюта В.М., Сучасні проблеми розмноження плодкових і ягідних порід / В.М. Васюта // Національний аграрний університет. Науковий вісник. Вип.84 / Ред. кол.: Д.О.Мельничук (відп. ред.), І.І.Ібатуллин, А.В.Витриховська та ін.-К.: НАУ, 2005. – 11-20.– Бібліогр.: 12 назв.
2. Грицай С.О. Економічний аналіз промислового садівництва / С.О. Грицай // Таврійський науковий вісник, Херсон – 2007, № 54. – С. 224-236.
3. Єрмаков О.Ю. Моделювання розвитку плодорозсадництва / О.Ю. Єрмаков, Д.Д. Малюта // Агросвіт. – 2010. – № 12. – С. 6-9.

Одношевная О.О.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

ОПТИМИЗАЦИЯ ПОРОДНО-СОРТОВОГО СОСТАВА ПЛОДОВ, КАК ОДНОГО ИЗ ФАКТОРОВ ПОВЫШЕНИЯ ПРИБЫЛИ САДОВОДЧЕСКОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Современный уровень производства плодов и ягод в Украине очень низкий по сравнению со странами, где развита отрасль садоводства, не смотря на довольно оптимальные условия для ее развития. Конъюнктура рынка садоводческой продукции, как показывает мировой опыт, постоянно меняется. Поэтому и технологии ее производства должны быть максимально эластичными, что конкретно реализуется через сокращение продолжительности ротации насаждений и ускорения сортообновления насаждений.

Ключевые слова: садоводство, производительное использование, производство, оптимизация, эффективность.

Odnoshevnaya O.O.

Dnepropetrovsk State Agrarian Economics University

OPTIMIZATION ROCK-VARIETAL COMPOSITION OF FRUIT AS ONE OF THE FACTORS INCREASING PROFITS HORTICULTURAL COMPANY

Summary

The modern level of production of garden-stuffs and berries in Ukraine is very low as compared to countries, where gardening industry is developed, not looking on enough optimum terms for its development. The state of affairs of market of fruit-grower products, as world experience shows, changes constantly. Therefore and technologies of its production must be maximally elastic, that concretely will be realized through reduction of duration of rotary press of planting and acceleration of sorttoobnovleniya of planting.

Keywords: gardening, productive use, production, optimization, efficiency.